

Ewa Pogorzała

Debata "Edukacja przeciw dyskryminacji", Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa, 9 grudnia 2008 r.

Teraźniejszość - Człowiek - Edukacja : kwartalnik myśli społeczno-pedagogicznej nr 1 (45), 115-118

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Debata Edukacja przeciw dyskryminacji, Stowarzyszenie *Vox Humana*, Warszawa, 9 grudnia 2008 r.

W dniu 9 grudnia 2008 r. Stowarzyszenie *Vox Humana*, we współpracy z Collegium Civitas, zorganizowało debatę nt. *Edukacja przeciw dyskryminacji*. Deбата była elementem projektu sfinansowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w ramach realizacji programu *Materiały edukacyjne z zakresu edukacji na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji, uprzedzeniom, rasizmowi i antysemityzmowi oraz edukacji o prawach człowieka i edukacji międzykulturowej w ramach Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego*. Program realizowany był jako zadanie publiczne, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dn.24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (DzU Nr 96, poz. 873, z późn. zm.), a skierowany był do organizacji pozarządowych oraz do szkół i placówek oświatowo-wychowawczych. Celem konkursu było wyłonienie najlepszych ofert wnioskodawców, którzy zrealizować mieli projekty związane z publikacją materiałów edukacyjnych, w tym również publikacji elektronicznych, z zakresu edukacji na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji, uprzedzeniom, rasizmowi

i antysemityzmowi; nauczaniu o dziedzictwie społeczności polskich Żydów, z uwzględnieniem Zagłady i edukacji o prawach człowieka oraz edukacji międzykulturowej w ramach Europejskiego Roku Dialogu Międzykulturowego (http://bip.men.gov.pl/zadania_publiczne_2008/zp_2008_9.pdf).

W debacie udział wzięli dr Krystyna Starczewska, dr hab. Barbara Weigl oraz Robert Szuchta. Spotkanie odbyło się w siedzibie Collegium Civitas w Warszawie. Osoby uczestniczące w debacie otrzymały książkę *Edukacja przeciw dyskryminacji* (Białek, Halik, Marek, Szuchta, Weigl 2008; <http://www.tolerancja.pl/files/Edukacja.pdf>), zawierającą scenariusze lekcji na temat Żydów, muzułmanów, Wietnamczyków i Romów, a także stereotypów i uprzedzeń wobec tych kultur i ich przedstawicieli. Zawarte są w niej podstawowe informacje o historii, podstawach religii, obyczajach, systemie wartości, a także o życiu danej mniejszości w Polsce. Projekt sfinansowany został przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, a patronat medialny objęli *Tygodnik Powszechny*, miesięcznik

Znak, Radio Kraków oraz portal www.tolerancja.pl.

Funkcję moderatorki debaty pełniła Agata Marek – wiceprezeska Stowarzyszenia Vox Humana oraz autorka publikacji dotyczących islamu (Marek 2005; 2006a; 2006b; Marek, Nalborczyk 2005; Marek, Kłodkowski 2006). W słowie wprowadzającym w tematykę debaty przedstawiła ona między innymi informacje o działalności stowarzyszenia. Stowarzyszenie *Vox Humana* powstało w 2005 r. w celu prowadzenia działań upowszechniających wiedzę o sposobach zapobiegania i przeciwdziałania szeroko pojętemu wykluczeniu społecznemu. Podstawowym celem stowarzyszenia jest wzmocnienie działań anty-dyskryminacyjnych, zwiększanie szans reorientacji zawodowej i doskonalenia zawodowego grup marginalizowanych oraz promowanie kultury, jako czynnika integracji społecznej i ekonomicznej (<http://www.voxhumana.pl/>).

Jako pierwsza z zaproszonych do udziału w debacie gości głos zabrała dr Krystyna Starczewska – Dyrektorka Zespołu Szkół im. Maharadży Jam Saheba Digvijay Sinhji „Bednarska”. „Bednarska” to pierwsza szkoła społeczna w Polsce powstała w okresie przemian ustrojowych. Szkołę utworzono z inicjatywy Krystyny Starczewskiej, która uczestniczyła w obradach Okrągłego Stołu, w sekcji dotyczącej reformy oświaty. Początkowo funkcjonowało tylko liceum ogólnokształcące, natomiast na stan z końca 2008 r. w ramach Zespołu Szkół „Bednarska” funkcjonują: I Społeczne Liceum Ogólnokształcące przy ul. Bednarskiej, Społeczne Gimnazjum nr 20 przy ul. Raszyńskiej, Społeczne Liceum Ogólno-

kształcące z Maturą Międzynarodową im. Ingmara Bergmana przy ul. Raszyńskiej, Wielokulturowe Liceum Humanistyczne im. Jacka Kuronia przy ul. Kłopotowskiego oraz Społeczne Gimnazjum przy ul. Startowej (filia gimnazjum przy Raszyńskiej) (<http://www.bednarska.edu.pl/>; <http://www.humanistyczne.edu.pl/>).

Krystyna Starczewska przybliżyła zebranym historię utworzonej w 1989 r. szkoły społecznej, u źródeł powstania której legła idea przygotowania uczniów do życia w rzeczywistości demokratycznej i w ramach społeczeństwa obywatelskiego. Istotnym elementem realizacji tych założeń jest propagowanie zasad szkoły demokratycznej, w której nauczyciele i nauczycielki, rodzice oraz uczniowie i uczennice wspólnie podejmują decyzje dotyczące społeczności szkolnej. Wymiernym rezultatem realizacji tych zasad jest funkcjonowanie Sejmu, Rady Szkoły oraz Sądu Szkolnego.

Jak wspomniano, w ramach Zespołu Szkół Bednarska funkcjonuje Wielokulturowe Liceum Humanistyczne im. Jacka Kuronia. W „Bednarskiej” zrodził się pomysł przyjmowania do placówki na nieodpłatnych zasadach dzieci z ośrodków dla uchodźców, a od 15 lat realizowany jest corocznie projekt *Wielość, która nas wzbogaca*, oparty na idei tolerancji i otwartości na inność, w ramach którego organizowane są zajęcia o historii, kulturze i tradycji krajów pochodzenia uczniów narodowości niepolskiej, uczęszczających do „Bednarskiej”. Według informacji K. Starczewskiej w roku szkolnym 2008/2009 do placówki uczęszczali przedstawiciele 13 narodowości, m.in. Czeczeni, Tybetańczycy, Chińczycy, Wiet-

namzczy oraz uczniowie pochodzący z Afryki.

W dalszej części spotkania głos zabrał Robert Szuchta. Jest on nauczycielem historii w LXIV Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Ignacego Witkiewicza w Warszawie i autorem licznych artykułów historycznych i metodycznych na temat nauczania o Holokauście i edukacji wielokulturowej. Robert Szuchta jest także współautorem pierwszego w Polsce programu nauczania o Holokauście (Szuchta 2000), jak również współautorem pierwszej w Polsce książki pomocniczej do nauczania historii dla szkół ponadpodstawowych poświęconej genezie, przebiegowi i konsekwencjom Holocaustu pt. *Holocaust: zrozumieć dlaczego* (Szuchta, Trojański 2003; 2006). Przedstawił on zebranym zarys szeregu działań i inicjatyw podejmowanych na rzecz przeciwdziałania antysemityzmowi.

W dalszej części debaty głos zabrała Barbara Weigl z Wyższej Szkoły Psychologii Społecznej, współautorka programu edukacji wielokulturowej w szkołach (Weigl, Malisziewicz 1998) oraz licznych publikacji dotyczących stereotypów etnicznych (Weigl 1995; 1999; 2000; Weigl, Formanowicz 2008; Malisziewicz, Mika, Weigl 1997). Prelegentka przybliżyła zebranym rezultaty swoich badań dotyczących uprzedzeń i stereotypów u dzieci w wieku szkolnym. Hipotezą wyjściową tych badań było twierdzenie o braku stereotypów u małych dzieci, zaś ich głównym celem zidentyfikowanie momentu, w którym stereotypy te ujawniają się u uczniów. W trakcie realizacji projektu okazało się,

że badane dzieci mają wykształconą bardzo silną hierarchię preferencji wobec przedstawicieli poszczególnych narodowości.

Zasadniczym celem debaty była promocja i rozpropagowanie idei i zasad związanych z szeroko rozumianą edukacją międzykulturową. Jak wspomniano na wstępie spotkanie dyskusyjne w Colegium Civitas było elementem projektu *Edukacja przeciw dyskryminacji* realizowanym przez Stowarzyszenie Vox Humana we współpracy z Fundacją Kultury Chrześcijańskiej Znak. Kontynuacją projektu była debata zorganizowana w dn. 10 grudnia 2008 r. w Wyższej Szkole Europejskiej im. ks. J. Tischnera w Krakowie, z udziałem prof. Haliny Grzymały-Moszczyńskiej, dr Jolanty Ambrosewicz-Jacobs oraz Stefana Wilkanowicza pt. *Pogarda. Tolerancja. Akceptacja. Edukacja przeciw dyskryminacji. Jak uczyć bez uprzedzeń i stereotypów?* (<http://www.tolerancja.pl/files/pta.pdf>).

Bibliografia

- BIAŁEK K., HALIK T., MAREK A., SZUCHTA R., WEIGL B., 2008, *Edukacja przeciw dyskryminacji*, Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa.
- MAREK A., 2005, *Islam. Informator dla organizacji pozarządowych*, Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa.
- MAREK A., 2006a, *Islam. Informator*, Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa.
- MAREK A., 2006b, *Islam. Podstawowe informacje*, Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa.
- MAREK A., KŁODKOWSKI P., 2006, *Islam. Między stereotypem a rzeczywistością*, Stowarzyszenie Vox Humana, Warszawa.
- MAREK A., NALBORCZYK A.S., 2005, *Nie bój się islamu. Leksykon dla dziennikarzy*, Towarzystwo „Więź”, Warszawa.

- MALISZKIEWICZ B., MIKA J., WEIGL B., 1997, *Program edukacyjny w szkole – praktyczne działanie w regionie zróżnicowanym kulturowo i etnicznie*, Przegląd Zachodni, 3.
- SZUCHTA R., 2000, *Holocaust. Program nauczania o historii i zagładzie Żydów na lekcjach przedmiotów humanistycznych w szkołach ponadpodstawowych*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa.
- SZUCHTA R., TROJAŃSKI P., 2003 (wyd. II 2006), *Holokaust. Zrozumieć dlaczego*, „Mówią Wieki”, „Bellona”, Warszawa.
- WEIGL B., 2000, *Odwzajemnianie jako przestanka zmiany stosunku do obcych*, Kolokwia Psychologiczne, 8.
- WEIGL B., 1995, *Similarity between parents' and children's social stereotypes*, Polish Psychological Bulletin, 2.
- WEIGL B., 1999, *Stereotypy i uprzedzenia etniczne u dzieci i młodzieży: studium empiryczne*, Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN, Warszawa.
- WEIGL B., FORMANOWICZ M., 2008, *Romowie 2007: od edukacji młodego pokolenia do obrazu w polskich mediach*, Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej „Academica”, Warszawa.
- WEIGL B., MALISZKIEWICZ B., 1998, *Inni to także my: mniejszości narodowe w Polsce Białorusini, Cyganie, Litwini, Niemcy, Ukraińcy, Żydzi. Program edukacji wielokulturowej w szkole podstawowej*, Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.

Ewa Pogorzala